

Oprichter & Executive Chairman WEF

Naam

Klaus Schwab

Geboren op 30 maart, 1938.

Getrouwd met Hilde Schwab, 2 kinderen.

Studie

- PHD Engineering, Swiss Federal Institute of Technology.
- PHD Economie, University of Fribourg.

Loopbaan

2011	Oprichter Global Shapers Community
2004	Oprichter Forum of the Young Global Leaders
1998	Medeoprichter Schwab Foundation for Social Entrepreneurship
1971 - heden	Oprichter en CEO WEF

Talen

Engels, Duits

Wetenswaardigheden

- Oprichter van World Economic Forum, een onafhankelijke, onpartijdige non-profit-stichting die zich inzet voor de verbetering van de toestand van de wereld.
- Sinds de oprichting in 1971 is het Forum de belangrijkste *multistakeholder*-organisatie ter wereld geworden en is het een motor geweest voor verzoeningsinspanningen in verschillende delen van de wereld, evenals de katalysator van talrijke publiek-private partnerschappen en internationale initiatieven.
- Doet jaarlijks mee aan de Engadin Skimarathon (Zwitserland).
- Beklom jaarlijks een berg van 4000 meter (onduidelijk of hij dat op deze leeftijd nog altijd doet).

5.5 Gesprek met prof. Klaus Schwab

- Apart from annual meeting Davos, also appreciate work done together with WEF during the rest of the year. For example, with the Centre for the Fourth Industrial Revolution, which I visited in March 2019.
- Honoured to be a steward, hope to continue our good relationship.
- Happy with theme WEF Davos this year: The multistakeholder approach. Essential to solving the problems without passports that we face nowadays.
- Thankful for having been offered MENA stewardship by the WEF this year. I am flattered for being invited as a representative from a non-MENA country. All in all I am looking forward to the WEF MENA meeting in Jordan in April this year.

WEF Global Competitiveness Report 2019

Algemeen

- Op 9 oktober publiceerde het WEF haar 40e editie van het Global Competitiveness Report (GCR) met de ondertitel: *How to end a lost decade of productivity growth*. NL is op de lijst gestegen naar plek 4, achter Singapore, de VS en Hong Kong. Voor het eerst is NL de meeste concurrerende economie in Europa. Een kanttekening is dat de NLse score niet verbeterde en gelijk bleef op 82,4. Nederland stijgt omdat andere landen dalen.
- Het GCR meet de facto de afstand van een land tot de ‘concurrentiegrens’. Deze heeft de waarde 100. De score is opgebouwd uit 103 indicatoren in 12 beleidsvelden. Als een indicator de waarde 100 bereikt vormt het geen belemmering meer voor het concurrerend vermogen. De wereld heeft een score van 60,7, en is dus ver van het ideaal.
- De rapportscore van de wereld moet volgens het WEF snel verbeteren. Onder andere omdat a) de SDG’s op deze manier niet gehaald zullen worden, b) de armoede weer aan het toenemen is en c) ook de honger weer toeneemt. Het WEF roept wereldleiders op om werk te maken van hervormingen. Zodat de hierboven genoemde effecten slechts een korte dip zijn op weg naar een betere toekomst. Alleen door structurele hervormingen die de SDG’s dichterbij brengen kan op langere termijn het groeivermogen in stand blijven zonder dat dat ten koste gaat van duurzaamheid en inclusiviteit.

Editie 2019 – decade of lost productivity

- Uit het GCR komt naar voren dat landen die in hun beleid een holistische aanpak kiezen beter in staat zijn hun productiviteit te verbeteren. Inzetten op slechts 1 van de 12 beleidsvelden heeft beperkte invloed.
- Onderwijs lijkt desalniettemin de *primus inter paris* te zijn binnen de 12 door de WEF/GCR onderscheiden beleidsvelden. Beter en meer onderwijs is de drager van de toekomstige ontwikkeling.
- Zonder een goede aansluiting op de arbeidsmarkt zal dat niet voldoende zijn. Arbeidsmarktbeleid moet daarbij vooral gericht zijn op bescherming van werknemers, niet van banen.
- Naast de vergelijkende lijstjes met landenscores besteedt deze editie van het GRC een heel hoofdstuk aan de link tussen concurrentiekracht, gedeelde welvaart en duurzaamheid. Het rapport laat hiermee zien dat er geen onvermijdelijke afruil is tussen

7.1 Appreciatie WEF Global Competitiveness Report - *Lost Productivity*

economische vooruitgang enerzijds en een op gelijkheid en duurzaamheid gerichte samenleving anderzijds.

- Het WEF/GCR noemt de klimaatcrisis bij naam en toenaam. Technologische vooruitgang is noodzakelijk voor de aanpak van klimaatverandering. Landen met een hogere score in het GCR makkelijker de transitie naar een *low-carbon economy* doordat zij beter in staat zijn te innoveren. Het verhogen van de GCR-score is dan ook essentieel.
- Daarnaast doet het WEF nog een aantal specifieke aanbevelingen:
 - Landen moeten positieve prikkels bieden voor groene R&D. Ondanks de significante kostendaling voor het opwekken van duurzame energie stijgt de vraag naar fossiele brandstoffen. Dit komt voornamelijk door de technische beperkingen van groene energie. Groene R&D stimuleert oplossing voor deze beperkingen.
 - Vergroening van publieke aanbestedingen. Publieke aanbestedingen kunnen een aanjager zijn van de ontwikkeling van nieuwe markten. Door groene standaarden en technische specificaties mee te nemen in de voorwaarden voor aanbestedingen kan de overheid de status quo in bestaande markten doorbreken en technologische ontwikkeling mogelijk maken.
 - Belast fossiele brandstoffen en schaf subsidies af. De prijzen van fossiele brandstoffen reflecteren niet de werkelijke kosten die zij meebrengen. Door belastingen als een CO₂-heffing worden bedrijven en consumenten geconfronteerd met de werkelijke prijs van fossiele brandstoffen. Dit zal de transitie naar een duurzame economie versnellen.
- Het WEF stelt verder dat ongelijkheid niet het onvermijdelijke bijproduct is van kapitalisme maar het resultaat van beleidskeuzes. Ook op het gebied van inclusiviteit doet het WEF concrete aanbevelingen:
 - Zorg voor een gelijk speelveld door sterke mededinging. Veel nieuwe digitale technologieën kennen een *winner takes all* dynamiek die niet alleen leidt tot grote marktmacht maar ook bredere socio-economische effecten heeft. Een modern mededingingsrecht houdt ook rekening met deze effecten.
 - Richt fiscaal beleid op investeringen in productiviteit. Nu monetair beleid weinig mogelijkheden meer over heeft voor stimulering zijn nationale overheden aan zet. Het richten van fiscaal beleid op investeringen in onderwijs, infrastructuur en innovatie kunnen de economische groei op korte en lange termijn aanjagen. Daarmee wordt voorkomen dat alleen vermogenden hun inkomen zien stijgen.

Time to Care – Oxfam rapport over ongelijkheid

Oxfam publiceerde op maandag 20 januari, aan de vooravond van het World Economic Forum in Davos, opnieuw een rapport over ongelijkheid getiteld, ditmaal Time to Care.

Kernboodschappen van het rapport:

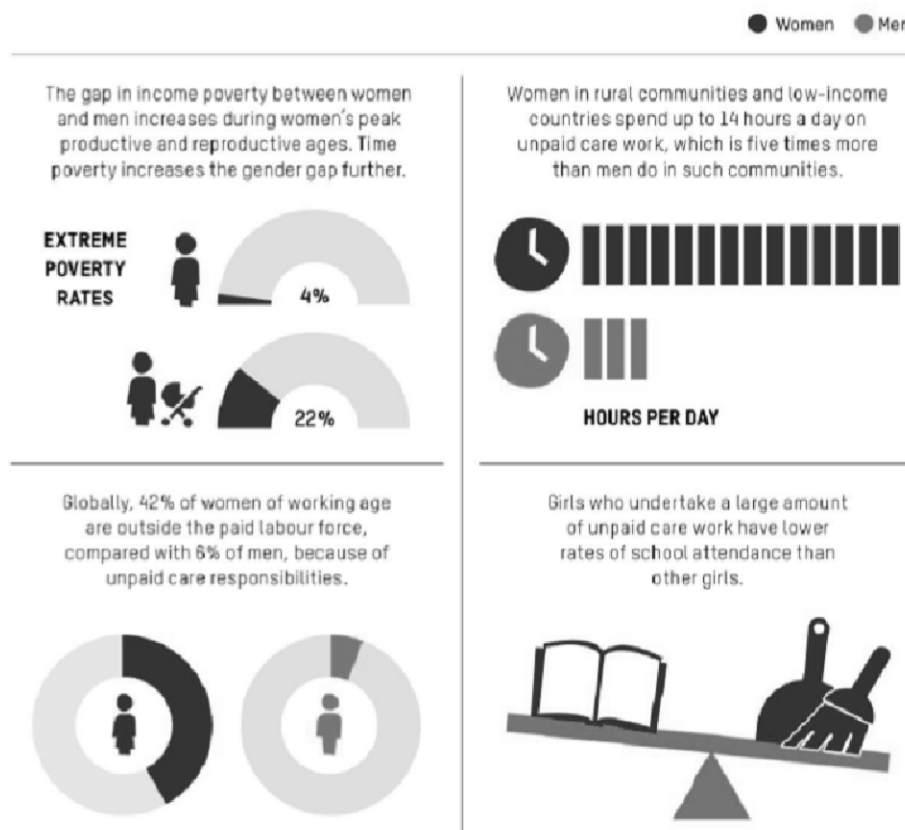
- Ongelijkheid neemt wereldwijd toe. Dit is het gevolg van een ongebalanceerd economisch systeem, dat mede veroorzaakt en versterkt wordt door genderongelijkheid (het rapport spreekt van een *flawed and sexist economic system*). Gevolg: rijken (mannen) worden steeds rijker.
- Ongelijkheid in cijfers:
 - De 2153 miljardairs op de wereld hebben meer vermogen dan de 4.6 mrd. armste mensen. De rijkste 1% heeft ruim 2x zoveel vermogen als alle 6.9 mrd. mensen.
 - Hiertegenover staat de bijna 50% van de wereldbevolking die leeft van minder dan USD 5,50 per dag.
 - Mannen hebben 50% meer vermogen dan vrouwen. De 22 rijkste mannen ter wereld hebben meer vermogen dan alle vrouwen in Afrika.
 - Deze ongelijke groei is niet wenselijk, niet houdbaar en zet de ecologische grenzen van de planeet onder druk.
- Oxfam ziet een trend waarbij zeer vermogenden eerder minder dan meer belasting betalen (met name belastingverlagingen voor miljardairs in VS en Brazilië). Mondiaal is opbrengst van vermogensbelasting slechts 4% van totale belastinginkomsten.
 - Ontwikkelingslanden heffen relatief veel indirecte belastingen, zoals BTW, die armen zwaar treffen.
 - Oxfam vindt de internationale aanpak van belastingontwijking en –ontduiking onvoldoende.
- Rapport legt dit jaar accent op zorgtaken (*care work*). Is cruciaal voor maatschappij en economie, maar wordt niet op waarde geschat.
 - Ruim driekwart van de onbetaalde zorgtaken worden door vrouwen en meisjes uitgevoerd. Ter illustratie: vrouwen en meisjes wereldwijd besteden 12,5 mrd. uur per dag aan onbetaalde zorgtaken die, in geld uitgedrukt, jaarlijks minstens USD 10,8 biljoen waard zouden zijn. Deze tijd kan dus niet worden besteed aan sociale, economische en politieke activiteiten: 42% van de vrouwen heeft bv. geen betaalde baan.
 - Vergrijzing zal dit beeld verscherpen: steeds meer ouderen hebben in de toekomst mantelzorg nodig. Het rapport voorziet over de periode 2015 - 2030 een toename van 200 mln. zorgbehoevenden.
- Zes aanbevelingen voor actie om ongelijkheid te verminderen:
 1. Aanpakken van extreme rijkdom via goedwerkende belastingssystemen.
 2. Investeren in nationale zorgsystemen.
 3. Bescherming van rechten van (on)betaalde zorgverleners, incl. een leefbaar loon en -inkomen via nationale wetgeving.
 4. Betrekken van (on)betaalde zorgverleners, vrouwenrechtenorganisaties, en maatschappelijk middenveld bij beleidsvorming.
 5. Veranderen van de overtuiging dat zorgtaken de verantwoordelijkheid van vrouwen is.

6. Bedrijven moeten zorg op waarde schatten en faciliteren. Bijvoorbeeld door kinderopvang en betaald ouderschapsverlof mogelijk te maken.

Appreciatie:

- Rapport bevestigt reeds bekende trends in ongelijkheid, specifiek de link tussen dreigende (publieke) armoede en toenemende private welvaart. Onderbouwd dit met geüpdatete cijfers en een nieuwe invalshoek: rol van on(der)betaalde maar tijdrovende zorgtaken.
- De nieuwe invalshoek is interessant en relevant. Echter, voor implementatie zijn goede instituties en politieke wil nodig, die vaak ontbreken. En daarbij, uit handen nemen van zorgtaken leidt niet automatisch tot meer invloed op economische en politieke processen, en/of een betere positie. Tot slot doen de – welkome - aanbevelingen rondom zorgtaken niets aan het probleem dat de superrijken nog steeds rijker worden.
- Gerelateerd aan voorgaande punt: zwaardere belasting op vermogen (Oxfam noemt extra 0,5% van rijkste 1%) is een nationale politieke keuze; internationale afspraak zal lastig zijn.
- Ontwikkelingslanden krijgen overigens wel adviezen van o.a. IMF en Wereldbank om progressieve inkomstenbelastingen en vermogensbelastingen te heffen; hun belastinginkomsten nemen daardoor toe.
- En: wereldwijd grote stappen gezet tegen belastingontwijking en -ontduiking, inclusief door NL (o.a. tegen doorstroom naar belastingparadijzen), maar dat komt nog niet terug in cijfers.

Figure 4: The heavy and unequal responsibility for unpaid care work falling on women and girls

Inleiding

- De World Economic Situation and Prospects 2020 is het *flagship* rapport van UN/DESA en UNCTAD over verwachte trends in de wereldeconomie.

Mondiale fricties

- Langdurige handelsconflicten en politieke onzekerheden hebben hun weerslag. Hoewel een lichte stijging van de productiviteit wordt voorspeld voor 2020, waarschuwt het rapport dat economische risico's sterk naar beneden moeten worden bijgesteld als gevolg van versterkte politieke polarisatie en toenemend scepsis over multilateralisme. Deze risico's kunnen ernstige en langdurige schade voor ontwikkelingsperspectieven tot gevolg hebben.
- Een escalatie van geopolitieke spanningen kan leiden tot een beperkte wereldwijde groei van slechts 1,8 % dit jaar. Tegelijkertijd groeit de ongelijkheid en de publieke onvrede in grote delen van de wereld door de klimaatcrisis.

Belangrijkste observaties ontwikkelende landen

- Afrika heeft een decennium van quasi-stagnatie achter de rug, gemeten in BBP per hoofd van de bevolking. Veel landen over de hele wereld lijden nog steeds aan de gevolgen van de daling van de grondstofprijzen in 2014 - 16, die resulteerde in een aanhoudende productieverlies. In een derde van de van grondstoffen afhankelijke ontwikkelingslanden wereldwijd (thuisbasis van 870 mln. mensen) is het gemiddelde reële inkomen vandaag lager dan in 2014. Dit is inclusief verschillende grote landen zoals Angola, Argentinië, Brazilië, Nigeria, Saoedi-Arabië en Zuid-Afrika.
- Tegelijkertijd is het aantal mensen dat in extreme armoede leeft toegenomen in verschillende landen ten zuiden van de Sahara, delen van Latijns-Amerika en West-Azië. Verdere armoedebestrijding vraagt om zowel een aanzienlijke impuls voor de productiviteitsgroei als stevige beleidsinspanning om hoge niveaus van ongelijkheid tegen te gaan.

Aanbevelingen

- Het rapport beveelt beleidsmakers aan om verder te kijken dan BBP, en in plaats daarvan ernaar te streven om welzijn te verbeteren in alle delen van de samenleving. Dit vereist investeren in onderwijs, hernieuwbare energie en een veerkrachtige infrastructuur. Er is een evenwichtiger beleidsmix nodig die economische groei stimuleert terwijl wordt gestreefd naar meer sociale integratie, gendergelijkheid en duurzame productie.
- Chief economist Elliot Harris concludeert: "Te midden van groeiende onvrede over een gebrek aan inclusieve groei, wordt wijdverbreid over de hele wereld geroepen om verandering. Er moet veel meer aandacht worden besteed aan de gevolgen van beleid voor herverdeling en milieumaatregelen".

Appreciatie

- Het rapport verrast niet met de analyse dat handelsconflicten en klimaatcrisis leiden tot minder rooskleurige economische vooruitzichten, ten koste van duurzame ontwikkeling en het verminderen van ongelijkheid. Het geeft een goed overzicht van de economische situatie wereldwijd en de beleidsinspanningen die nodig zijn om de SDG's te halen, en bevestigt dat de keuzes die in het BHOS-beleid gemaakt zijn de juiste zijn.

Inleiding

- Het World Social Report 2020 van UNDESA gaat over trends in ongelijkheid, als centraal staand thema in de SDG agenda.

Cijfers

- Interessante feitjes:
 - (1) meer dan 70 procent van de wereldbevolking leeft in landen waar inkomensongelijkheid stijgt.
 - (2) ongelijkheid in kansen (o.a. onderwijs en gezondheidszorg, met name voorbij basisniveau) op basis van factoren als etnische achtergrond, ras, religie, handicaps, etc. is groot en hardnekkig.
 - (3) vooruitgang op gebied van gelijkheid wordt geblokkeerd door voortdurende vooroordelen en discriminatie.
- Gevolg: armoedecyclus die moeilijk te doorbreken is en wordt overgedragen van generatie op generatie – waarbij de politieke macht zich concentreert in handen van de rijke minderheid en het vertrouwen van de meerderheid in de overheid erodeert. Met als resultaat politieke instabiliteit.

Megatrends

- Het rapport stelt dat verschillende sociale, economische en milieufactoren, zgn. megatrends, van invloed zijn op ongelijkheid, en deze kunnen verminderen of versterken – dit laatste vooral via arbeidsmarkteffecten. De megatrends zijn onoverkomelijk, maar kunnen gemanaged worden.
- Het rapport onderzoekt vier van deze trends: technologische vooruitgang, klimaatverandering, urbanisatie en internationale migratie.
- Rode draad in deze megatrends is dat beleid en instituties ertoe doen. Rapport beveelt specifiek aan een *equity lens* toe te passen. Dit betekent op nationaal niveau:
 - (1) bevorderen van gelijke toegang tot kansen.
 - (2) gedegen *pro-poor* macro-economisch beleid.
 - (3) aanpak vooroordelen en discriminatie via wetten, instituties, normen en gedrag.
- Op internationaal niveau is het belangrijk in multilaterale instituties een stem te geven aan opkomende landen/regio's en achtergestelde groepen.

Appreciatie

- Het rapport bevestigt welbekende zorgwekkende trends in ongelijkheid, maar ook dat hier wat aan te doen is: beleid en instituties maken het verschil! Deze blijven toch wat in algemeenheden hangen waardoor 'het hoe' / de toepasbaarheid een vraagteken blijft.
- Kritiekpunten:
 - (1) zoals het rapport zelf ook al stelt worden trends alleen in isolatie bekeken, waardoor indirecte effecten op ongelijkheid ontbreken.
 - (2) het rapport gaat niet/nauwelijks in op het aspect van genderongelijkheid, dat een groot deel van ongelijkheid verklaart. Dit is een gemiste kans.

Speciale IPCC-rapporten over klimaatverandering, landgebruik en voedselzekerheid

- Dit jaar zijn in augustus en september twee speciale IPCC-rapporten verschenen over respectievelijk klimaatverandering en land (SRCCL) en over oceanen en de cryosfeer (ijswereld) in een veranderend klimaat (SROCC).
- De twee rapporten bevestigen in grote lijnen de hoofdbevindingen van het speciale IPCC-rapport over 1,5 graden opwarming. Dit betreft het grote belang van het beperken van de temperatuurstijging tot ruim beneden 2 graden, en zo mogelijk tot 1,5 graden, om zo de mondiale duurzaamheidsdoelstellingen te kunnen bereiken en het belang en de mogelijkheden om bij de aanpak van klimaatverandering (mitigatie en adaptatie) met andere duurzaamheidsdoelen rekening te houden.
- Beide IPCC-rapporten bevestigen voor het kabinet het belang van het IPCC om de beschikbare wetenschappelijke kennis over klimaatverandering en de interactie daarvan met fysische omgeving en de terrestrische en aquatische biosfeer samen te vatten en te wegen. De rapporten maken duidelijk dat er ook nog veel belangrijke kennis mist om de aard en implicaties van klimaatverandering en mogelijkheden voor mitigatie en aanpassing te beoordelen.

SRCCL

- Op 14 augustus presenteerde het *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC) een ‘speciaal rapport’ met de titel ‘*Climate Change and Land*’.
- Het rapport behandelt (de relaties tussen) klimaatverandering, verwoestijning, landdegradatie, duurzaam landgebruik, voedselzekerheid en broeikasgasstromen in land-ecosystemen.
- Het rapport stelt wetenschappelijk vast dat menselijke interventies meer dan 70% van het landgebruik in ijsvrije zones raken en dat land een belangrijke rol in het klimaatsysteem speelt. Land is zowel een bron van als een opslagplaats voor broeikasgassen. Landgebruik veroorzaakt 23% van alle broeikasgasemissies, terwijl land 29% van alle CO₂-emissies absorbeert. Intensief landgebruik draagt bij klimaatverandering en klimaatverandering heeft invloed op landgebruik (bijv. door verwoestijning).
- Beleid, instituties en bestuur kunnen bijdragen aan grotere land-gerelateerde klimaatadaptatie en -mitigatie, en tegelijkertijd klimaatbestendige ontwikkeling faciliteren. Goed afgestemd klimaat- en landbeleid kunnen natuurlijke hulpbronnen

beschermen, weerbaarheid van gemeenschappen vergroten en landrestauratie bevorderen. Actie op korte termijn is effectiever dan actie op langere termijn, en beperkt de effecten op land, voedselvoorziening en armoede.

- Het rapport concludeert dat in het bijzonder interventies op het vlak van voedselvoorziening, zoals verandering van diëten en vermindering van voedselverlies en –verspilling, kunnen bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering door verlaging van emissies, aan verduurzaming landmanagement en aan het vergroten van voedselzekerheid. Zo veroorzaakt de consumptie van voedsel met dierlijke oorsprong broeikasemissies die gelijk zijn aan die van de VS en India samen.
- Deze maatregelen, samen met efficiënter landgebruik, kunnen voorkomen dat op termijn de voedselvoorziening in gevaar komt en dat de concurrentie om land beheersbaar blijft.
- Voor de korte termijn beveelt het rapport aan te investeren in onder andere capaciteits- en kennisopbouw, de ontwikkeling en overdracht van technologische en financiële oplossingen en de toepassing van *early warning systems*.

Oceanen en de cryosfeer (ijswereld) in een veranderend klimaat (SROCC)

- Het tweede IPCC rapport over oceanen en de cryosfeer benadrukt de complexe gevolgen die opwarming van het klimaat op oceanen en de cryosfeer heeft en gaat o.a. in op het internationale oceanenbeleid, mariene milieubeleid en adaptatie tegen de stijgende zeespiegel.
- De zeespiegelstijging blijft de komende eeuwen stijgen, aanvankelijk met toenemende snelheid. De stijging van de zeespiegel blijft bovendien nog eeuwen doorgaan, zelfs als de wereldwijde temperatuur zich stabiliseert en kan in het geval van hoge emissiescenario's in de loop van de komende eeuwen nog enkele meters extra bedragen (2,3-5,4 meter in 2300).
- In het IPCC-rapport blijkt dat er een kans is dat het toekomstige verlies van ijsmassa en omvang van de instabiliteit van de ijskap een toename van de bijdrage van Antarctica aan de zeespiegelstijging kan leveren die substantieel groter is dan het bovengenoemde te verwachten bereik voor 2100 en daarna. Het IPCC adviseert aandacht te geven aan dit risico met grote impact.

- Het IPCC-rapport toont aan dat de cryosfeer sterk in omvang afneemt: gletsjers en ijskappen krimpen, sneeuw blijft minder lang liggen en permafrost slinkt. De mate van afname in de toekomst is afhankelijk van het emissiescenario. Voor het Nederlandse beleid t.a.v. de polaire gebieden betekent dit dat dat we ons zullen blijven inzetten voor duurzaam beheer en bestuur van de polaire gebieden, milieubescherming, het verhogen van veiligheids- en duurzaamheidscriteria en goede internationale samenwerking, zoals ook uiteengezet in de Nederlandse Polaire Strategie 2016-2020

Algemeen

An Unsettled World

- Het WEF publiceert voor de 15^e keer het Global Risk Report. Het rapport presenteert de laatste resultaten van het Global Risks Perception Survey. Doel van het rapport is om zowel een kwantitatieve als kwalitatieve onderbouwing te geven van de risico's die de respondenten hebben aangegeven.
- Aan de Global Risks Perception Survey nemen meer dan 800 leden van verschillende *WEF-communities* deel. De grootste groep van de respondenten bestaat uit zakenmensen (37,7%), daarna volgt de groep academici (20,63%), en mensen uit overheden (14,88%).
- Het Global Risk Report 2020 (GRR) draagt de titel *An Unsettled world*. Deze titel vindt zijn oorsprong in de sterke economische, demografische en technologische krachten die momenteel de wereldwijde machtsbalans wijzigen. Dit leidt volgens het WEF tot een snelle verandering van het geopolitieke landschap waarbij bestaande internationale allianties en binnenlandse instituties onder druk staan. Staten bekijken uitdagingen en kansen in groeiende mate door een unilaterale bril.
- Het rapport groepeerde de risico's dit jaar onder 4 globale thema's. Risico's voor:
 - economische stabiliteit en sociale cohesie,
 - klimaatdreigingen en biodiversiteitsverlies,
 - digitale fragmentatie, en als laatste,
 - druk op de gezondheidszorg.

Top 5 risico's

- Het GRR opent met een overzicht van dreigingen die het door de jaren heen heeft geïdentificeerd. Hier onderscheidt het WEF de top-5 risico's met de grootste kans en de top-5 risico's met de grootste impact.
- Opvallend is dat de top-5 risico's met de grootste kans dit jaar voor het eerst geheel uit risico's bestaat die gerelateerd zijn aan klimaatverandering. Vorig jaar stonden cyber-aanvallen en datadiefstal nog in deze top-5.

Top-5 grootste kans	Top-5 grootste impact
1. Extreem weer	1. Falend klimaatbeleid
2. Falend klimaatbeleid	2. Massavernietigingswapens
3. Natuurrampen	3. Verlies aan biodiversiteit
4. Verlies aan biodiversiteit	4. Extreem weer
5. Mens-gemaakte milieurampen	5. Water crises

Economische stabiliteit en sociale cohesie

Analyse GRR

- Volgens het GRR versterken economische instabiliteit en verzwakte sociale cohesie elkaar. Wereldwijde protesten en gevoelens van maatschappelijk onbehagen zijn in ieder geval gedeeltelijk toe te schrijven aan het onvermogen van regeringen om economische vooruitgang te bewerkstelligen.
- Tegelijkertijd werkt het verband ook omgekeerd. Door blijvende binnenlandse onvrede kunnen overheden verzwakt raken in hun capaciteit om doorslaggevende maatregelen te nemen als er een economische neergang optreedt.

Klimaat

Analyse GRR

- Bij alle geënquêteerden van het rapport staan klimaatrisico's bovenaan. Zie ook de tabel onder de kop 'algemeen'. Bij de *shapers-community*, de jongere deelnemers aan het WEF, bestaan beide top-5 lijsten zelfs geheel uit klimaat gerelateerde risico's.
- Het GRR stelt dat in de periode 2008 – 2016 meer dan 20 miljoen mensen op de vlucht zijn geslagen voor extreem weer. Aangezien extreem weer door klimaatverandering vaker voor komt zullen deze vluchtelingenstromen alleen maar aanzwellen.
- Klimaatverandering brengt ook geopolitieke spanningen met zich mee. Onder smeltend landijs komen grondstoffen beschikbaar die eerst onbereikbaar waren en smeltend zee-ijs opent nieuwe vaarroutes.

Digitalisering

Analyse GRR

- Digitale technologie brengt grote economische vooruitgang en productiviteitsgroei met zich mee. Tegelijkertijd stelt het overheden ook voor nieuwe maatschappelijke uitdagingen zoals: ongelijke internettoegang, cyberaanvallen en het gebrek aan een mondiale *governance*-structuur.
- Het WEF benoemt het risico op versnippering van digitale infrastructuur, hierdoor wordt niet het volledige potentieel benut van digitale technologieën.

Gezondheidszorg

Analyse GRR

- Door voornamelijk demografische veranderingen staat de gezondheidszorg wereldwijd onder druk. Hoe vroeger infectieziekten het dodelijkst waren zijn dat nu niet-overdraagbare ziekten zoals hart- en vaatziekten en geestesziekten.
- Hogere levensverwachtingen vragen het uiterste van de gezondheidszorg in veel landen en tegelijkertijd treden er steeds meer ziektes op die resistent zijn voor medicijnen.

Inhoud mededeling ‘the European Green Deal’

- Op woensdag 11 december 2019 publiceerde de Europese Commissie de mededeling ‘The European Green Deal’.
- Met de Green Deal zet de Commissie in op een groeistrategie die de EU moet transformeren in een klimaatneutrale, circulaire, grondstofefficiënte unie, waarmee Europa concurrerend blijft. Ook moet de Green Deal het natuurlijk kapitaal van de Unie beschermen, behouden en verbeteren en gezondheid en welzijn van haar burgers beschermen tegen milieugerelateerde risico’s.
- Dit alles op een eerlijke en inclusieve manier met specifieke aandacht voor regio’s, industrieën en werknemers die het hardst worden getroffen door de gevolgen van de transitie naar een duurzame economie.
- De Green Deal pakt de mondiale klimaatverandering en het verlies aan biodiversiteit aan als uitwerking van de 2030 Agenda voor duurzame ontwikkeling en de duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG’s). De Unie moet daarin wereldleider zijn, zonder daarbij veiligheid en de Europese concurrentiepositie uit het oog te verliezen.

De Green Deal bevat een groot aantal voorstellen, waaronder op het gebied van:

Klimaat

- een Europese klimaatwet waarin het 2050-doel van klimaatneutraliteit wettelijk wordt vastgelegd (maart 2020);
- een plan voor het ophogen van het EU-reductiedoel voor 2030 naar 50% tot 55% broeikasgasreductie ten opzichte van 1990, op basis van een Impact Assessment (zomer 2020);
- herziening van bestaande (relevante) wetgeving, waaronder het emissiehandelssysteem (ETS), de Effort Sharing Regulation (ESR) en de Land Use, Land Use Change en Forestry Regulation (LULUCF);
- uitbreiding van het ETS-beleid naar scheepvaart, afbouwen van de gratis rechten voor luchtvaart, en het onderzoeken van de mogelijkheden voor uitbreiding naar wegtransport en de gebouwde omgeving;
- een voorstel voor een Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) om geïmporteerde goederen te beprejzen voor CO₂-uitstoot en weglekeffecten tegen te gaan (in 2021);
- een Europees klimaatpact om stakeholders bij de transitie te betrekken;

- een nieuwe ambitieuze adaptatiestrategie, gericht op klimaatbestendigheid, veerkracht, preventie en paraatheid, zodat publieke en private investeringen daarin blijven plaatsvinden omdat toegang tot data voor investeerders en verzekeraars ten behoeve van adaptatie in risicomanagement zal worden geïntegreerd.
- een voorstel om de Overeenkomst van Parijs als essentieel element op te nemen in alle toekomstige brede handelsakkoorden van de EU.

Energie, Circulair

- De Commissie komt verder met diverse voorstellen om de CO₂-uitstoot van het energiesysteem beperken, een industriële strategie uit om de ontwikkeling van leidende markten voor klimaatneutrale en circulaire producten te stimuleren en commerciële toepassingen van baanbrekende technologieën te bespoedigen in prioritaire gebieden, zoals schone waterstof, brandstofcellen en andere alternatieve brandstoffen, energieopslag en CC(U)S. De Commissie zet hierbij ook in op het stimuleren van de toepassing van digitale technologieën (zoals AI, 5G, cloud computing) om de impact van milieu- en klimaatbeleid te optimaliseren;
- In maart 2020 komt de Commissie met een nieuw Actieplan Circulaire Economie, met als doel een volledig circulair Europa in 2050.

Farm to Fork

- De Commissie wil dat de Europese standaard voor veilig, voedzaam en hoge kwaliteit voedsel, de mondiale standaard voor duurzaamheid wordt. Dit wil de Commissie doen middels een zogeheten Farm to Fork-strategie met focus op klimaat, milieu, biodiversiteit, terugdringen van nutriëntenoverschotten en gezonde en duurzame voedingspatronen met een sleutelrol voor Europese boeren en vissers (voorjaar 2020).

Biodiversiteit

Voor het versterken van de biodiversiteit zet de Commissie in op:

- een biodiversiteitsstrategie in 2020 met daarin de Europese inzet voor de Conferentie van Partijen van het Biodiversiteitsverdrag in Kunming in oktober 2020. Na deze conferentie zal een actieprogramma uitgewerkt worden;
- het beter beschermen en herstellen van ecosystemen, inclusief koolstofrijke ecosystemen, onder meer via het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid, het visserijbeleid en het

stimuleren van de toename van het areaal beschermde gebieden op land en op zee in aansluiting op het Natura 2000-netwerk;

- het vaststellen van een nieuwe bossenstrategie om het bos kwalitatief en kwantitatief te verbeteren.

Zero Pollution Ambition

- Om de ambitie van Zero Pollution in te vullen zal de Europese Commissie o.a. komen met een actieplan in 2021 om de vervuiling van lucht, water en bodem tot nul terug te brengen;

Sustainable Europe Investment Plan

- De Commissie bundelt in de Green Deal meerdere bestaande en nieuwe activiteiten in het kader van verduurzaming van financiering in het Sustainable Europe Investment Plan.

EU-begroting

- Naast vergroenen van bestaande financiering, stelt de Commissie een aantal maatregelen voor rondom financiering van de transitie, zoals de al eerder door de Commissie voorgestelde ophoging van investeringen in klimaatactie vanuit het Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2021-2027, om 25% (20% in huidig MFK) van de totale begroting aan klimaatmitigatie en adaptatie te besteden.

Appreciatie

- De Green Deal sluit aan bij het nationale Klimaatakkoord en bij de inzet van het kabinet voor een circulaire economie, beschermen van lucht- en waterkwaliteit en het versterken van de biodiversiteit. Het zorgt voor een Europese aanpak van deze grote uitdagingen en bevordert een gelijk speelveld in de EU.
- In algemene zin geldt dat precieze appreciatie pas mogelijk is zodra de concrete voorstellen die in de European Green Deal worden voorgesteld zijn verschenen.
- Het kabinet verwelkomt het voorstel van de Commissie om in de zomer van 2020 een voorstel te doen voor het ophogen van het EU reductiedoel voor 2030 naar 50 tot 55% broeikasgasreductie, ten opzichte van 1990. Zoals bekend streeft het kabinet naar 55% reductie in 2030. Het kabinet zal er op blijven aandringen de discussie over het 2030-doel tijdig te starten zodat deze voorafgaand aan de COP26 in Glasgow kan worden afgerond.

De EU dient, in lijn met de Overeenkomst van Parijs, bij de COP26 een nieuw *Nationally Determined Contribution* (NDC) in te leveren. Op basis van het klimaatneutraliteitsdoel voor 2050 en het 2030-reductiedoel zal de Commissie in 2021 met voorstellen komen om de instrumenten aan te scherpen, zoals het Europese emissie handelssysteem (ETS), wetgeving voor de niet-ETS sectoren en bronbeleid.

- De transitie vereist dat er publieke en private middelen worden gemobiliseerd. Het kabinet steunt de inzet van de Commissie om de EU-begroting te vergroenen. Het kabinet zal het aangekondigde *Sustainable Europe Investment Plan* grondig bekijken. Besluitvorming over financiering van deze transitie zal moeten plaatsvinden in het kader van de MFK-onderhandelingen. Dit betekent voor het kabinet dat ten minste 25% van MFK-budget voor de periode 2021-2027 aan klimaat gerelateerde uitgaven moet worden besteed en dat het gehele budget in lijn moet zijn met de Overeenkomst van Parijs. Daarnaast zal de Commissie een *Just Transition Mechanism* (JTM) voorstellen dat steun biedt aan de regio's die het hardst worden geraakt door de transitie. Ook de Europese Investeringsbank heeft haar klimaatambitie verhoogd. Twee belangrijke onderdelen hiervan zijn het ondersteunen van investeringen ter waarde van 1000 miljard euro van 2021 tot 2030 en het vergroten van het aandeel investeringen in klimaatactie van ongeveer 30% nu naar 50% in 2025.
- De tijdslijn van de voorstellen is als volgt: deze week besluit over klimaatneutraliteit in 2050 door de Europese Raad; begin januari het voorstel voor een *Just Transition Mechanism* (inclusief een *Just Transition Fund*); binnen 100-dagen een Farm to Fork Strategie, een Industrie Strategie en een Europese klimaatwet; in de zomer van 2020 (dus enkele maanden voor COP26) een *impact assessment* voor het verhogen van het EU 2030-reductiedoel naar 50 tot 55% en uiteindelijk in juni 2021 een herziening van alle klimaatgerelateerde beleidsinstrumenten.
- De Green Deal zal ook belangrijke rol spelen in het externe beleid van de Unie. De Unie zal duurzaamheidsbeleid een centraal thema maken voor haar inzet in mondiale fora (VN, G7, G20, WTO) en in de relatie met China, Afrika en overige delen van de wereld. De inzet van de CIE is om de Overeenkomst van Parijs als essentiële clausule in brede handelsakkoorden op te nemen.
- Deze 'groene diplomatie' en de ondersteuning van de milieu- en klimaatdoelen met het handels- en ontwikkelingsbeleid is in lijn met de Nederlandse inzet en kan op steun van het kabinet rekenen. Focus ligt daarbij, wat het kabinet betreft, op mitigatiemaatregelen

door de grootste uitstoters (de G20) en op adaptatiemaatregelen in de meest kwetsbare ontwikkelingslanden. In deze context steunt het kabinet het specifieke voorstel van de Commissie om binnen het Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument een percentage van het budget te besteden aan klimaatactie, maar zou dit graag hoger dan de voorgestelde 25% zien. Ook steunt Nederland initiatieven om klimaat en zo mogelijk ook biodiversiteit onderdeel te maken van reguliere politieke dialogen die de EU met landen en regio's voert. Het kabinet steunt het streven van de Commissie naar effectieve implementatie van afspraken over handel en duurzame ontwikkeling, inclusief dit jaar te maken aanpassingen van het biodiversiteitsverdrag. Tevens steunt het kabinet het streven om de Overeenkomst van Parijs op te nemen als essentieel element in brede handelsakkoorden.

Production Gap Report 2019 – Geplande productie van fossiele brandstoffen maakt klimaatambities onhaalbaar.

- Jaarlijks rapport van UN Environment i.s.m. gerenommeerde onderzoeksinstituten (o.a. ODI, IISD, SEI) kwam afgelopen november met een waarschuwing: als de wereld op de huidige voet doorgaat met gebruik van fossiele brandstoffen, dan zal er van de klimaatambities niet veel terechtkomen.
- Het rapport vraagt meer aandacht voor productie van fossiele brandstoffen als onderliggende oorzaak van de klimaatcrisis.
- Het rapport ziet een groot gat tussen de geplande productie van fossiele brandstoffen en de IPCC klimaatscenario's.
- Wereldwijde productieplannen in 2030 liggen 50% boven het 2 graden scenario en zelfs 120% boven het 1,5 graden scenario.
- Dit zal het behalen van de klimaatdoelen veel moeilijker maken.
- Het rapport wijst op het ontbreken van beleid op de beperking van de productie van fossiele brandstoffen. Deze productie wordt juist gesteund door ambitieuze overheidsplannen (vooral gericht op export van fossiele brandstoffen) en publieke financiering (o.a. subsidies, directe investeringen, belastingvrijstellingen en risicodekking).
- Het rapport roept overheden op naar beperking van de productie van fossiele brandstoffen te gaan kijken.
- Het Nederlandse kabinet is op dit punt een relatieve koploper met uitfasering per 2020 van nieuwe financiering voor exploratie en ontwikkeling van nieuwe voorraden kolen, olie en gas en de vraag aan multilaterale banken om fossiele brandstoffenprojecten uit te faseren. Wel krijgt het kabinet het verwijt dat de Exportkredietverzekering nog op grote schaal steun geeft aan de productie van fossiele brandstoffen.
- <https://productiongap.org/2019report/>

Aanpak Internationalisering Vrouwelijk Ondernemerschap 2019-2020

Doel:

Meer: Vrouwelijke ondernemers stimuleren om internationaal zaken te gaan doen.

Beter: Vrouwelijke ondernemers die al internationaal zaken doen ondersteunen in hun succes.

Doelgroep:

Nederlandse vrouwelijke ondernemers* met internationale ambities, die ongelijke toegang ervaren tot internationale financiering, netwerken, (markt-)kennis, know-how en zichtbaarheid.

* (Co-)founder, van start-up tot MKB, sector-breed. Met uitzondering van doelgroep handelsmissies: deze is inclusief vrouwelijke professionals, wetenschappers, etc.

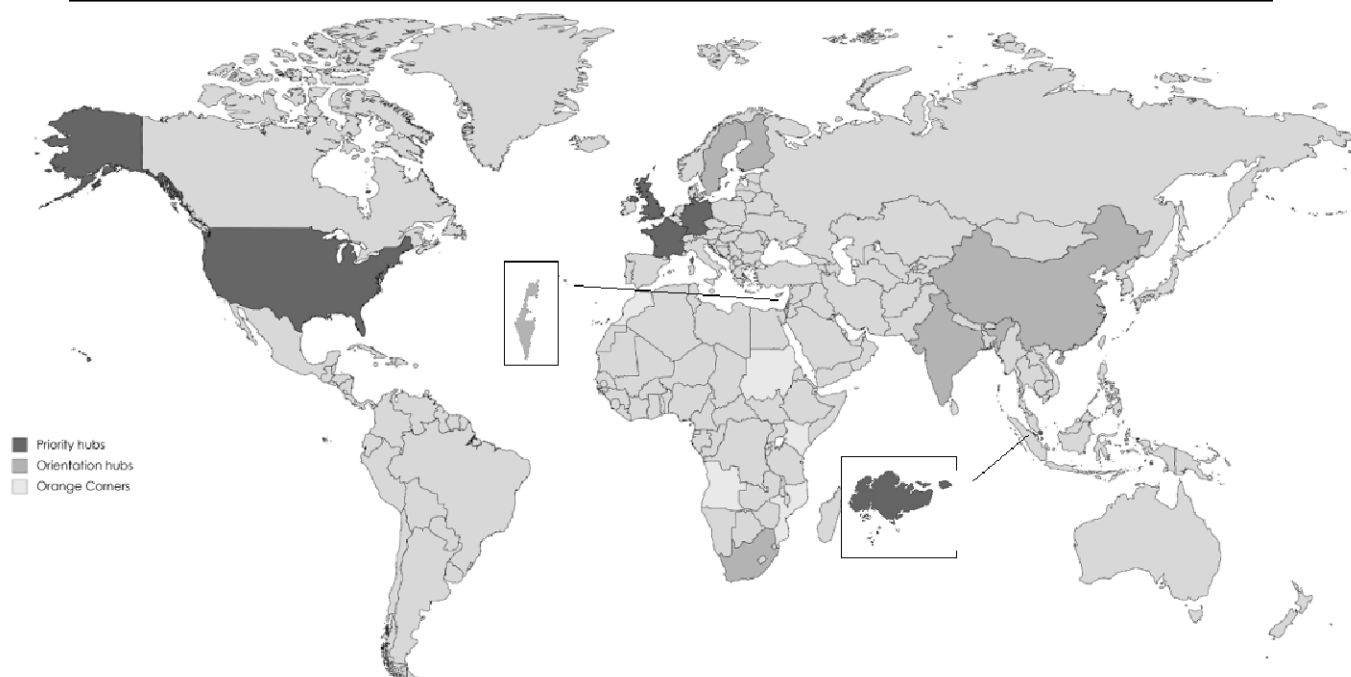
Doelen Handelsagenda:

1. Aandeel vrouwelijke deelnemers op handelsmissies $\geq 25\%$
2. 'Dutch Women Entr. Academy' is een feit

10 interventies als rode draad door BHOS-beleid en handelsagenda:

Factsheet inzet BHOS op startup en scale-up beleid

- **Startups** vormen een steeds belangrijker deel van 'ondernemend Nederland'.
- Een startup is een startende onderneming die een **schaalbaar** dienst of product levert waar een **vernieuwend** idee of nieuwe technologie aan ten grondslag ligt.
- Het succesvol internationaliseren van startups stelt hen in staat om in korte tijd snel te groeien (te scalen) en daarbij kan ook de export van het aangeboden product of dienst sterk toenemen.
- Om als NL'se startup succes te behalen en door te groeien tot **scale-up** (>20% groei in werknemers/omzet over 3 jaar) is een grote afzetmarkt nodig die NL niet kan bieden, waardoor **internationalisering** van essentieel belang is.
- Het doel van BZ is om startups te helpen bij het opschalen, internationaal ondernemen en winstgevend worden, met hoofdkantoren gevestigd in NL.
- De voor NL belangrijkste startup hubs, de 'priohubs' zijn in overleg met TechLeap.NL, het voormalige StartupDelta, vastgesteld door een combinatie van het bilaterale economisch potentieel en de **Genome Startup Ranking**, (gebaseerd op de mate waarin landen beschikken over het ecosysteem met startups en aanwezigheid van **talent**).
- In de priohubs zijn **startup liaison officers** (lokale BZ medewerkers) ingezet die fungeren als spin in het web om het startup ecosysteem in kaart te brengen en te versterken. Dit doen ze door startups en scale-ups te helpen met **contacten, advies en kennis** over het ecosysteem ter plekke.
- BZ geeft jaarlijks aan **RVO** opdracht voor het uitvoeren van het startupprogramma. Deze is gericht op het versterken van het startup liaison officer netwerk op de posten, startup beurzen en (sectorale) hubmissies.
- **TechLeap.NL** fungeert als linking pin tussen de Rijksoverheid, de posten en NL'se startup community. Ze gaat zich komende periode in opdracht van EZK uitbreiden tot een kennis- en expertisecentrum voor kwalitatief en kwantitatief onderzoek op het gebied van startups en scale-ups en gaat het startupprogramma opzetten voor veelbelovende scale-ups.

Priohubs

Londen	Singapore
Berlijn	NYC/Boston
Parijs	SF/LA

Beurzen en (sectorale) hubmissies 2019/2020

Mei - InnovexPT Priohubs	Berlijn
November - Slush, Helsinki	Singapore (regionaal)
Januari 2020 - CES, Las Vegas	VS (New York/Boston)

- 700+ NL'se startups, waarvan 28% met intl. Klanten, waarvan 15% buiten EU
- Internationaal actieve startups groeien 2x sneller
- Ism RVO wordt er een **toolkit** voor NL'se startups ontwikkeld: 'Dutch spirit'
- Liaisons op posten werken met RVO samen aan **Dutch Tech Expansion Guide** met relevante netwerken en kansen voor startups per land
- Van alle startup-financiering ging slechts 1.6% naar vrouwelijke founders (2010-2018)
- Ondanks dat maar 10% van de startups succesvol is, zijn ze een belangrijke aandrijver van **innovatie**
- De **orientatiehubs** zijn plaatsen waar mogelijk kansen liggen voor NL'se startups en waarvoor een aanpak nog nader te bepalen is
- In ontwikkelingslanden zijn zogenaamde **Orange Corners** opgezet om het lokale ecosysteem te versterken en jeugdwerkloosheid tegen te gaan d.m.v. co-working spaces en advies.

Fact Sheet: Grand Bargain – Achievements to date and priorities of the EP

Examples for Grand Bargain achievements to date on the basis of the Independent Annual Reports:

- **More cash-transfer programming** to better support people in need. *Example:* UN humanitarian agencies and NGOs scaled-up their use of cash and vouchers, some by as high as 21%, and some donors doubled their provision of funding for cash programmes.
- **More multi-year planning** to better reflect the duration of crises. *Example:* 12 out of 23 Humanitarian Country Teams at the end of 2019 are already working with or developing multi-year plans.
- **Increased multi-year funding:** *Example:* 78% of donors reported an increased volume/percentage of multi-year funding. Five donors reported that multi-year funding accounts for more than 50% of their overall humanitarian funding.
- **Shift towards greater localization:** humanitarian organisations are working to provide more financial support to local organisations and better define ‘quality partnerships’ with local organisations.
- **Better assessment of needs:** a new methodology for needs assessments is currently being rolled-out to provide a better overview of needs in a given context. This includes more joint analysis of a country context between humanitarian and non-humanitarian partners.
- **Easier and less reporting** by adopting a common, simplified reporting template.
- **Progress towards greater transparency on management costs** (e.g. Money Where it Counts initiative) and **a reduction of management costs** through greater cooperation (e.g. the UN’s Business Innovation Group).

Priorities for the Eminent Person in the Grand Bargain: all Grand Bargain commitments continue to be equally important, but the EP focuses on facilitating progress around:

1. **Empowering a local response:** supporting a humanitarian response from local organisations is not only about adequate funding for those organisations, but also about how to work with partners, including local organisations and local authorities, how to include them in decision-making, and how local organisations can access funding for overhead.
2. **More flexible financing:** flexible, multi-year and un-earmarked financing for all partners in the transaction chain, including local organisations, is essential to addressing needs when and where they arise and for predictable programme planning. This financing does not come for free: it requires **transparency, evidence and predictability** on how it is being used.
3. **Needs-Assessment:** cooperation in assessing and analysing needs as accurately as possible underpins the assistance provided to affected people and the credibility of humanitarian operations. The new needs-assessment tools must be adopted everywhere.